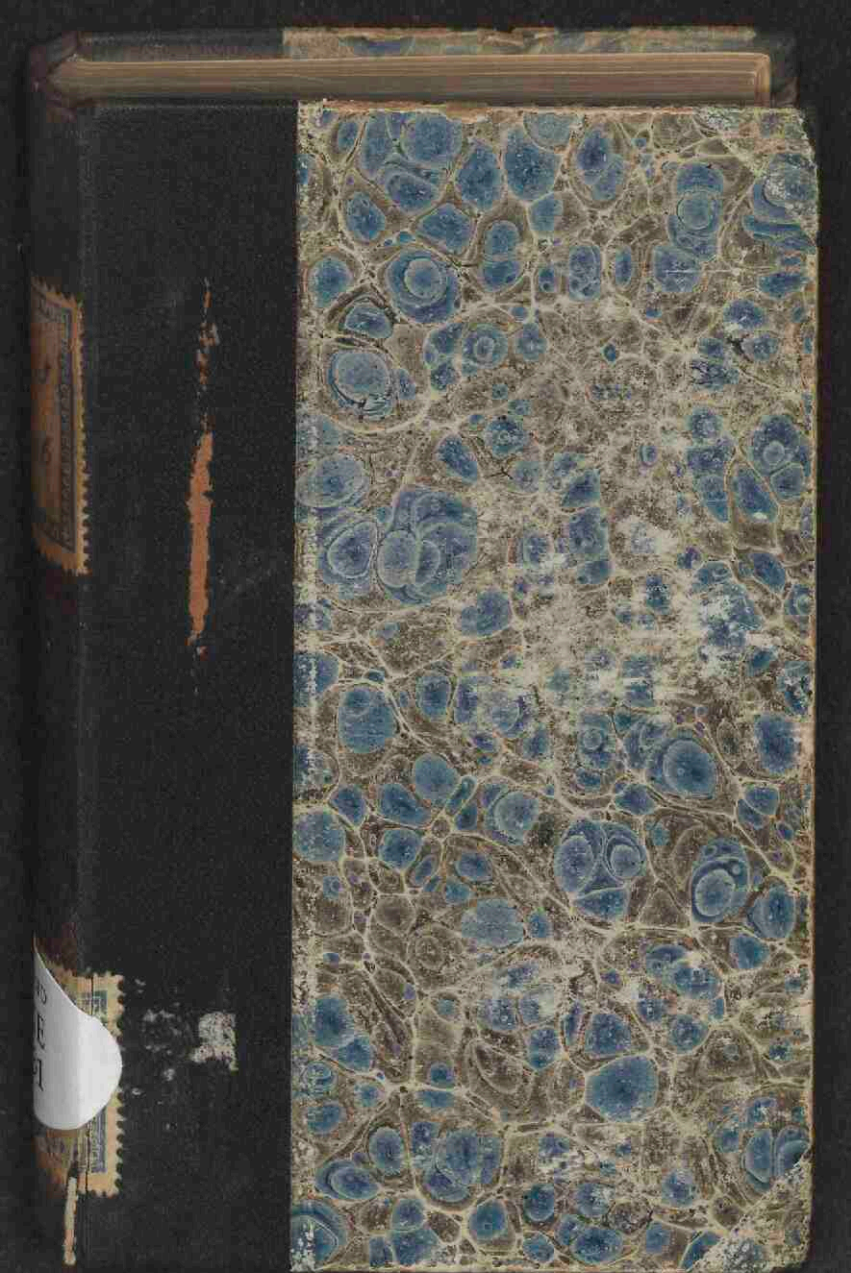
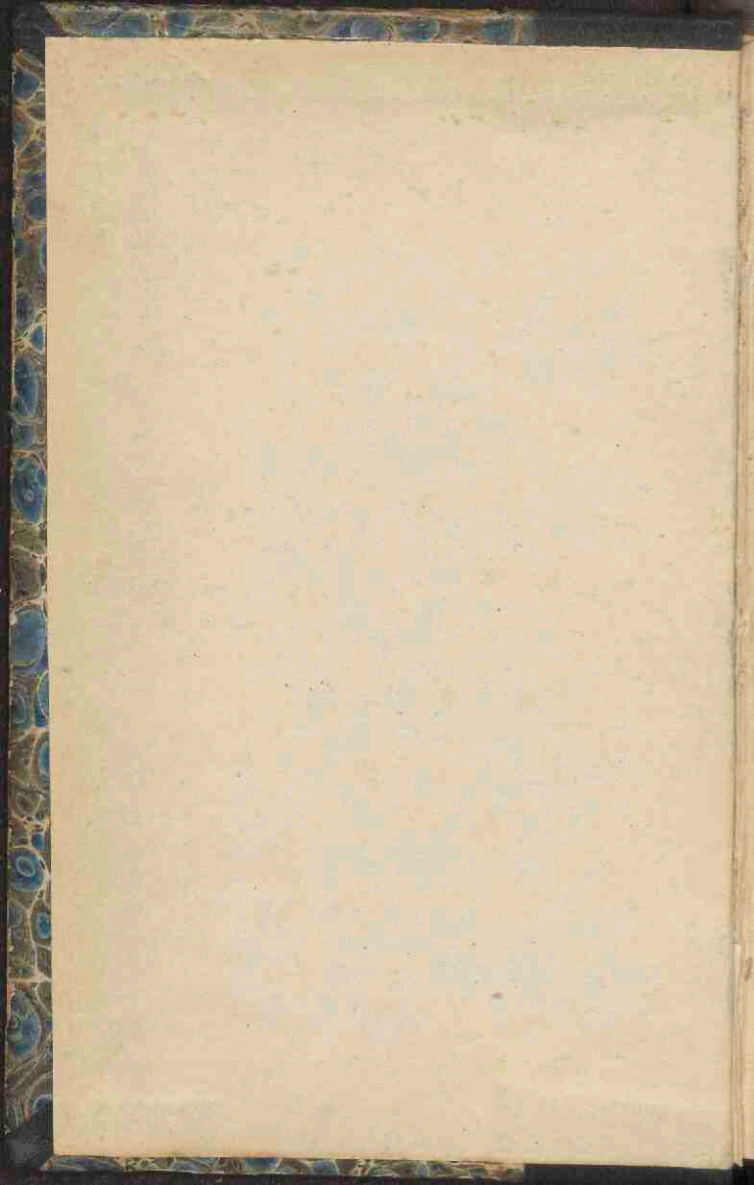

Rizpa, of de liefde eener moeder.

<https://hdl.handle.net/1874/354290>

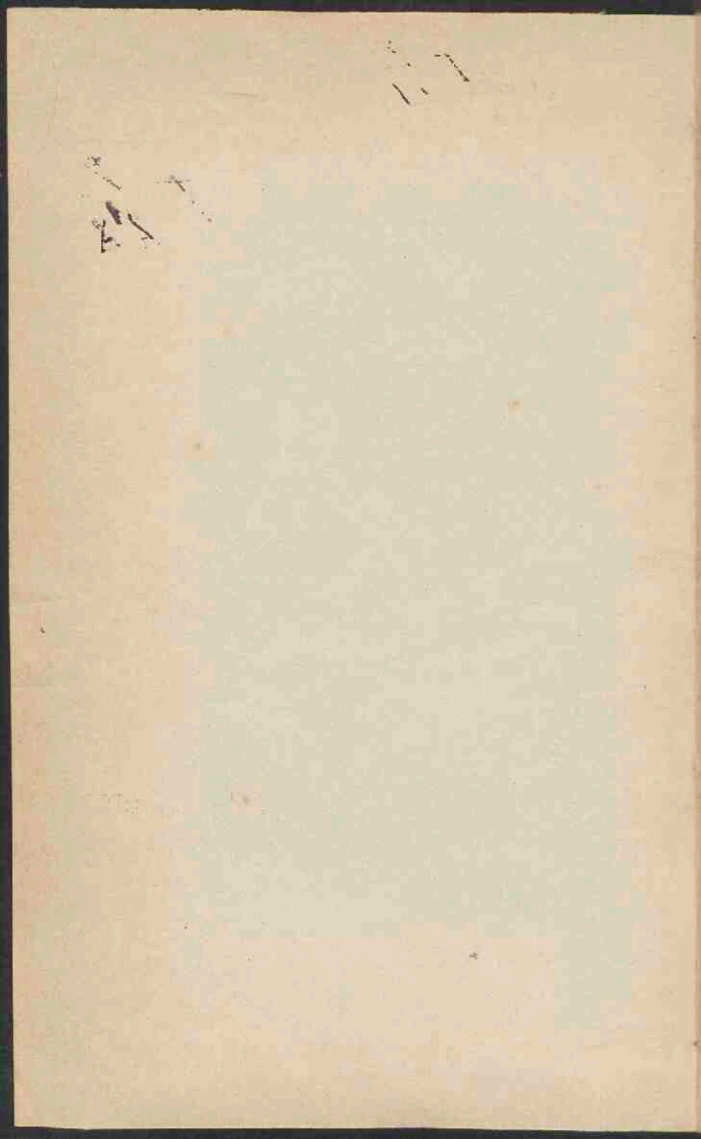
I^a 368

HET NEDERLANDSCHE
ZENDELINGGENOOTSCHAP.

BERTIOMT 1797.

Bibl. Hendrik Kraemer inst.

gic. I $\frac{1}{21}$

I² 368 ①

RIZPA,

I $\frac{1}{22}$

OF

DE LIEFDE EENER MOEDER.

PKE 13311

Nederlandsch Zendelinggenootschap

TE ROTTERDAM,

BIJ M. WYT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendelinggenootschap.

1875.

No. 109.

*Uitgegeven door de H.H. B. J. ADRIANI en E. LAURILLARD
te Amsterdam, H. BROUWER te Zwolle, M. D. DEELEMAN
te Rotterdam, A. DROST, DZ., te Delft, C. P. HOFSTEDE
DE GROOT te Kampen, B. CH. LEDEBOER te Loenen aan de
Vecht, en C. SEPP te Leiden, Gecommitteerden van het
Nederlandsche Zendinggenootschap tot het opstellen, ver-
zamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van
Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden.*

'k Weet niet, of gij nog al t'huis zijt in de Bijbelsche Geschiedenis, inzonderheid in die van het Oude Testament. Misschien schikt dit nog al wel. En dit zou mij zeer verblijden, vooral om u zelven. 't Is toch zoo waar, wat ergens geschreven staat, dat »de heilige schriften wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, dat in CHRISTUS JEZUS is." En wat dáár van de oud-testamentische schrift in 't algemeen wordt gezegd, het geldt zoo ten volle van de verhalen, daarin vervat, dat zij »nuttig zijn tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot opvoeding in de gerechtigheid, opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volkomen toegerust." (1)

Toch kan ik mij wel voorstellen, dat deze

(1) 2 Tim. 3: 15, 16.

of gene, het opschrift gelezen hebbende, dat aan het hoofd van dit opstel staat, zich een wijle bedacht, doch zonder dat zijn geheugen hem te hulp kwam, om de inlichting te geven, die hij begeerde.

Welnu, ik denk er niet aan, om daarvan een verwijt te maken. Zoo iets kan meer gebeuren, ook met dezulken, die waarlijk geen vreemdelingen in den bijbel zijn. De geschiedenissen toch, die in de boeken des O. V. staan opgeteekend, zijn gelijk aan een statig woud. Wij bewonderen de stoutste van zijn partijen. Wij kennen de uitstekendste van zijne exemplaren. Maar terwijl het oog naar boven en in 't ronde ziet, vertreedt de voet soms onwillekeurig de bloem, de nederige maar schoone bloem, die eveneens onze aandacht vraagt, en deze ook ten volle verdient. Of wilt gij een ander beeld? Die geschiedenissen zijn gelijk aan een menigte schelpen, door de hand van den parelvisscher uit de diepte omhoog gehaald. Er zijn er onder in 't oog vallend schoon. En er zijn er onder van onoogelijke gedaante.

Toch schuilt ook in deze laatste soms een parel van groote waarde. En wat den oppervlakkigen beschouwer van weinig of geene waarde toeschijnt, ontsluit den onderzoeker een schat, dien hij niet moede wordt te aanschouwen en te bewonderen.

Een dergelijke ervaring had menig opmerkzaam en ernstig bijbellezer, - ook bij het lezen van het een en twintigste hoofdstuk van het tweede boek van Samuel.

Het is een schrikkelijk tafereel, hetwelk dat hoofdstuk ons maalt, een tafereel, dat wij na een vluchtigen blik liefst zoo spoedig mogelijk voorbij zouden willen gaan. En toch is er in dat tafereel één groep, en in die groep weder één beeld, waarbij wij niet stil kunnen staan, zonder diep getroffen en tot reine, verheven gevoelens opgewekt te worden. 't Is de groep, waarin RIZPA, de dochter van AJA, de eerste plaats inneemt; 't is het beeld der moeder, wakende bij de lijken harer kinderen. Ik vraag u: indien wij ons nu door het ontzettende van der Gibeonieten wraak (vs. 1-9) lieten afschrik-

ken, om het glanspunt van het verhaal, de trouwe moederliefde van RIZPA (vs. 10, 11) van naderbij in oogenschouw te nemen, zou dat wel verstandig van ons zijn? zou dat tot voordeel zijn van ons geestelijk leven? Het antwoord ligt, dunkt mij, voor de hand. En zoo noodig ik u dan ook met volle vrijmoedigheid uit, om een wijle aandachtig stil te staan bij het tafereel, dat in 't vermelde hoofdstuk geschetst wordt.

Het was in de dagen van koning DAVID, dat er eens drie jaren achtereen een buitengewone droogte was, zoodat er alom in den lande gebrek ontstond, en het grootste deel van het volk door hongersnood werd bedreigd. Wij weten, dat dergelijke verschijnselen in een land als Palaestina zoo vreemd niet waren; denkt slechts aan de dagen van ELIA, den profeet. Maar eveneens is het ons bekend, dat het volk zulke voorvallen gewoonlijk in verband bracht met het een of ander misdrijf, door het hoofd van den staat of een zijner onderhoorigen bedreven,

en dat tot dusver ongestraft gebleven was.

Nu had DAVID, de lieveling des volks, die bij dit voorval nog slechts kort aan de regeering schijnt geweest te zijn, tot hiertoe in de oogen der natie niet anders dan goed gedaan. De oorzaak van het onheil moest dus onder de vorige dynastie, in het huis van SAUL, worden gezocht. En ziet! daar lag het velen nog versch in het geheugen, hoe deze zich eens in zijn dollen ijver aan de Gibeonieten vergrepen had, een Kanaänneschen stam, die, krachtens een verbond, indertijd met JOSUA gesloten, reeds sints eeuwen in vrede onder Israël had gewoond. En die trouweloosheid van SAUL, waarbij hij zich zelfs niet ontzien had, de arme weerlooze vreemdelingen op 't wreedst te laten mishandelen, was ongestraft, ongewroken gebleven. Het gepleegde ongelijk was nog door niemand hersteld. Wat was dus natuurlijker, dan dat men, getrouw aan het Gods-begrip van die dagen, de gruweldaad van SAUL als de oorzaak beschouwde van al den tegenwoordigen druk?

In dien zin liet ook de godspraak zich uit, door den koning geraadpleegd. En het strekt tot eer van DAVID, dat hij terstond op middelen zon, om het bedreven kwaad te herstellen of te verzoenen. De voornaamste der Gibeonieten worden uitgenoodigd, om voor den koning te verschijnen. Zij mogen zeggen, wat zij begeeren. Zij hebben slechts een zoengeld of anderen losprijs te noemen. Wat zij verlangen, zal hun gegeven worden. Het koninklijk woord strekt hun tot onderpand.

Een koninklijk aanbod! zoo denkt ge wellicht, een aanbod, zoo als wij van DAVID verwachten konden! En ik stem het u toe — tot op zekere hoogte. Want ik twijfel, of DAVID wel dat onbeperkte aanbod gedaan zou hebben, wanneer hij bedacht had, dat het hier een bloedschuld gold, die naar het recht van die dagen slechts door bloed te verzoenen was.

Wij kunnen het ons dan ook gemakkelijk voorstellen, hoe pijnlijk het den koning moet hebben aangedaan, toen hij den eisch der

Gibeonieten vernam; een eisch, die niets minder inhield, dan dat zeven mannen uit SAULS geslacht zouden uitgeleverd worden, om als een rechtvaardig zoenoffer te Gibea, den voormaligen koninklijken zetel, te worden opgehangen. Aan terugnemen van het eens gegeven woord was echter niet te denken. En zonder aarzeling, al is het ook met leed gevoel in het hart, geeft DAVID dan ook ten antwoord: »ik zal ze u geven.»

En de koning houdt woord. Twee zonen van SAUL, bij RIZPA, een zijner vrouwen, verwekt, en vijf zijner kleinzonen, kinderen van MERAB, zijn oudste dochter, worden ter beschikking der Gibeonieten gesteld. En de straoefening wordt voltrokken. De zeven mannen worden op den berg van Gibea opgehangen. Het zoenoffer wordt gebracht.

Wij huiveren bij dit ontzettend tooneel, zoo geheel in strijd met de helderder en zachter denkbeelden, die wij aan 't evangelie van JEZUS CHRISTUS te danken hebben. Wij achten de wraak onheilig, en verwerpen een rechtsbegrip, waarbij het nageslacht wordt

gestraft voor de zonden, door de vaderen bedreven. Wij weten, dat God geen God is des bloeds, wiens toorn slechts door menschen- of dierenoffer zou te stillen zijn, gelijk ook ons inzicht in den samenhang der natuurverschijnselen een ander dan dat van Israël is. Maar zullen wij daarom de mannen veroordeelen, die ook in deze zaak dachten en handelden als kinderen van hunnen tijd? Danken wij veel liever den barmhartigen God, die ons met het licht eener zuiverder kennis bedeelde, en zien wij toe, dat geen vooroordeel noch bijgeloof van vorige tijden dat licht voor onze oogen verduistere!

En nu naar de hoogten van Gibeon, waar de lijken van SAULS zonen hangen. Het is een ontzettende tocht, maar die toch de moeite wel loonen zal . . . . Ziet gij die rots, die hoog boven de andere uitsteekt? Dáár moeten wij zijn. Dáár vinden wij ze, de jeugdige slachtoffers van der Gibeonieten wraak. Herkent gij ze niet? Die twee daar, die reeds den mannelijken leeftijd ge-

naderd waren, zijn de zonen van RIZPA. Die andere, blijkbaar jonger van jaren, hebben MERAB tot moeder gehad. Maar hetzij zij zonen of kleinzoons van SAUL waren, thans deelen zij in eenzelfde lot, en hangen smadelijk ten toon, de koninklijke telgen, die eens in weelde geboren werden.

Welk een schouwspel! Zeven menschen, in den bloei hunner jaren uit het leven weggerukt, aan balken opgehangen, als of zij het uitvaagsel van Israël waren, en met hun verglaasde oogen en blauwe gelaatskleur ieder levend mensch uit hun nabijheid verbannende. Is het wonder, dat den bezoeker een kille huivering door de leden vaart? Is het wonder, dat reeds het kraken van een tak hem ontzetten doet, het ritselen van een blad hem schrik aanjaagt?

En toch vinden wij hier een levend wezen, en wel eene vrouw, in wie de gedachte zelfs niet opkomt, om deze plaats met een ander te verwisselen. Ach, haar verschrikt die doodsche eenzaamheid niet. Haar is het goed, haar is het een behoefte bij deze

dooden te toeven. Waar zou zij liever gaan? Hier is het laatste overblijfsel van wat haar hart eens met vreugde en zaligheid vervulde. Hier staart ze op de laatste schaduwen van een geluk, dat zich voor altijd, voor altijd aan hare blikken onttrok. Ziet, hoe ze zich dan ook tegenover die doodenrij een plaats heeft gekozen, waar ze nederzit met hangende haren en starende blikken, waarin namelooze droefheid te lezen staat, — om straks daarop in heftige gemoedsbeweging naar de opgehangenen heên te snellen, wier voeten zij kust en met heete tranen besproeit. Ach, welk een smart, welk een lijden! Voorwaar, die vrouw moet een moeder zijn! roept ge uit. Zij is het. Het is RIZPA, treurende over den dood harer zonen.

Arme RIZPA. Dat had zij niet gedacht, toen zij zich zoo gelukkig prees, wjl zij de moeder van koningskinderen mocht wezen, en wellicht voor éen van haar zonen reeds van een koningstroon, een koningscepter droomde, — want waarvan droomt soms een moeder niet! —, dat zooveel geluk op zulk een

wijze zou eindigen. Wat voelde zij zich eens rijk, als zij aan haar kinderen dacht. Hoe verkwikte haar toen hun aanblik. Hoe verlustigde zij zich in hun ontwikkeling. Hoe trotsch was zij, — gelijk een moeder kan wezen —, dat deze haar zonen waren. En toen later het huis van SAUL gevallen was en de onbezorgde dagen voor haar voorbij waren, wat was het haar toen nog tot een troost en een vreugde, dat zij zeggen kon: »maar ik heb toch mijn jongens nog!" ... En nu — voorbij zijn haar zoete droomen, maar ook voorbij is de tijd van haar geluk. Achter Gibeas hoogten ging voor altijd de zon harer vreugde onder. Zij kent geen geluk, want zij heeft geene zonen meer. O, men moet oudervreugde gekend, men moet moederweelde gesmaakt hebben, om iets te verstaan van dat woord: »ik werd van kinderen beroofd!" En dan beroofd te worden, gelijk RIZPA werd! Arme RIZPA.

Maar ziet nu ook in haar, waartoe moederliefde in staat is. Neen, zij is niet een van die weeke naturen, gelijk onze tijd er

zoovele heeft, voor wie het zien van een doode een waagstuk, en het alleen blijven met een doode een volstreckte onmogelijkheid is. Zij denkt er niet aan, een plaats te verlaten, waar al wat haar dierbaar op aarde was, aan schandhouten hangt. Reeds de enkele gedachte, dat die dierbare lijken daar alleen zouden blijven, onbewaakt, onbeschermd, ten prooi van de vogelen des hemels en van de dieren des velds, - terwijl zij rustig in hare woning zat: reeds die enkele gedachte is voor haar gevoel onuitstaanbaar. En ziet! nu neemt zij haar rouwkleed, een ruwen hairen zak, gelijk treurenden in die dagen gewoon waren zich om te hangen, en spant dat boven zich uit, en zet er zich onder neder. Het zal het dak zijn, dat haar tegen de hitte des daags en de koude van den nacht beschut. En de arenden strijken neder, en het wild gedierte sluipt rond: maar of het dag is en of het nacht is, de trouwe RIZPA is op haar post, en laat niet toe, dat de dierbare dooden aangeraakt worden.

Zoo gaat de eene dag na den anderen,

de eene week na de andere, de eene maand na de andere voorbij. Maar RIZPA wordt het waken niet moede. En wie in den loop van den zomer de eenzame rots bij Gibea bezoekt, hij vond er altijd de moeder weêr, het wegterend overschot van hare kinderen bewakende.

En ook de zomer ging voorbij. En van de lijken der gehangenen was het vleesch reeds grootendeels verteerd. Maar nog kon RIZPA niet van dat oord der verschrikking scheiden. En wie weet, hoe lang zij daar nog zou gebleven zijn, indien DAVID niet had gehoord, gelijk wij lezen, wat RIZPA, de dochter van AJA, SAULS bijvrouw had gedaan. Want nu maakte de koning zich op, - en wij herkennen daarin weêr het edel karakter van DAVID - en liet de beenderen van SAULS zonen verzamelen, en tot loon van de trouw der moeder viel aan het gebeente der kinderen nog een eerlijke begrafenis ten deel.

Zóó deed RIZPA, de dochter van AJA. Welk

een edele, verheven, eerbiedwaardige gestalte, waarin die trouwe moeder zich hier aan onze blikken vertoont. Voorwaar, indien de naam van een HANNA nog altijd met eere wordt genoemd, ook die van een RIZPA verdient in gedachtenis en eere te blijven. In haar zien wij, wat de liefde eener moeder is. Geen moeder, die krachtiger bewezen heeft, hoe de liefde zwakken tot helden maakt, die voor geen dood noch verderf terugdeinzen.

Wij aanschouwden in RIZPA de liefde eener moeder; en - niet waar? - wij behoefden niet meer te doen dan ons het beeld van de dochter van AJA voor den geest te roepen, om het als in een spiegel te zien, wat de moederliefde is en vermag. Ik acht het dan ook geheel overbodig, om van den aard en de kracht dier liefde een nadere beschrijving te geven. Waar zulke feiten spreken, daar is veelheid van woorden een weelde. En wie na een blik op RIZPA nog niet weet, wat de liefde eener moeder is en

kan doen, hem zou ook mijn beschrijving niet baten.

Welnu dan, kinderen! — want ik vertrouw, dat ook gij dit opstel eens lezen zult, — hoedanig is de indruk, dien de aanschouwing van die RIZPA op u maakte?

Wat had die moeder hare kinderen lief, niet waar? wat had zij veel voor hen over! hoe vergat zij om hunnentwil zich zelve! Welnu, ziet hier als in een beeld, hoedanig de liefde is, die van uw geboorte af ook uwe moeder voor u in 't hart droeg. Ziet, hulpbehoevend kwaamt gij ter wereld, en de eerste kreet, dien gij slaaktet, was een kreet van behoefte of smart. Maar daar was een moeder, wier hart voor u klopte, een moeder, wier borst u laven woû. O, wat betoonde zij u een liefde, nog voordat gij wist, dat gij haar »moeder" mocht noemen! Geen moeite was haar te groot, geen offering haar te zwaar, geen nachtwaken haar te lang, wanneer het u tot welzijn kon strekken. Om uwentwil getroostte zij zich ontbering. Om uwentwil ontzeide zij

zich genot. Om uwentwil kon zij doen en dragen en lijden, wat zij nooit gedacht had te kunnen doen, te kunnen dragen, te kunnen lijden, - maar 't was ook om uwentwil!

o Zoete dagen der kindsheid! van waar, dat gij ons bij 't terugzien een paradijs schijnt te wezen, waarin wij geen moeiten noch zorgen kenden, en het zonnetje van geluk steeds hoog aan den hemel stond? Omdat wij een moeder hadden, die ons als een engel omringde, een moeder, wier oog ons bewaakte, wier hand ons bestuurde, wier streven het was, om ons het leven onbezorgd en vroolijk te maken. Ja, en daarom kon het ons later zoo bang zijn, zoo benauwd en bang om het hart, omdat wij naar moeders stem niet geluisterd, moeders liefde met ongehoorzaamheid vergolden hadden, zoodat zij weende, - zij, die alles deed, om ons gelukkig te maken. Maar ook dan, - wat was zij goed, en sloot ons op nieuw in hare armen, en zag ons aan met een blik, die ons van schaamte deed nederzien, wan-

neer wij met berouw tot haar wederkeerden, en onder tranen beloofden, gehoorzaam te zullen zijn!

Ja, zij had u lief, de moeder, die God u schonk, zij had u lief met niet minder liefde dan eens het hart van RIZPA vervulde. Of wanneer hadt gij smart, dat zij geen deel nam in uw lijden? wanneer waart gij krank, dat zij niet waakte aan uwe sponde? wanneer vloodt gij tot haar, om het volle hart voor haar uit te storten, dat zij u geen moederlijken troost, geen moederlijke hulpe bood? En zoo de trouw en de moed harer liefde nog nooit zoo treffend aan 't licht kwam als bij RIZPA op den berg van Gibeà: o dankt er God, den ontfermenden God voor, die u en haar voor omstandigheden bewaarde, als die de moeder van SAULS zonen van droefheid wegteren deden.

En nu, kinderen! – en het zijn niet slechts de kleinere, maar ook de grootere, aan wie ik denk, – hoe hebt gij tot hiertoe aan die moederlijke liefde beantwoord? hoe hebt gij haar vergolden? Kinderen! vergeet het niet:

wij hebben maar eenmaal in ons leven een moeder; en wat wij in haar verliezen, dat vinden wij nimmer weêr, al wilden we 't met al het goud van de wereld betalen. o Bij de ontfermingen Gods, die u nog een moeder liet, hebt haar dan lief! Eert haar, niet slechts in uw woorden, maar ook door uw daden. Eert haar, ook als zij u verbiedt, wat gij gaarne zoudt doen, of u onthoudt, wat gij zoo graag zoudt bezitten. Eert haar, ook als gij uw eigen meester reeds zijt, en uw eigen brood kunt verdienen. Eert haar, ook als hare jaren geklommen zijn, en zij niet meer voor u, maar gij voor haar tot hulp en steun moet wezen. Vergeet nooit, dat zij uw moeder is. Vergeet nooit, wat zij voor u gedaan heeft, en nog zou doen, indien de omstandigheden het eischten. Gij weet althans, wat een moeder is. En dat weten niet alle kinderen. Daar zijn er, die nooit een moeder gekend hebben, die hun moeder reeds missen moesten in de eerste lentedagen van hun leven . . .

Kinderen, van wie ik hier spreek! indien uwe moeder nog leefde, - niet waar? gij zoudt haar ook tot vreugd willen zijn. Welnu, laat het zijn, alsof zij nog in leven ware; laat het zijn, alsof haar vriendelijk oog uit den hemel op u nederzag, en zij getuige ware van alles, wat gij deelt. Haar geluk zoudt gij toch niet verstoren willen? Haar zoudt gij toch geen verdriet willen doen? Nu, eert ze dan ook, die de plaats eener moeder bij u vervullen willen. Verlicht hun taak door uw gehoorzaamheid. Verblijdt hun hart met uwe dankbare liefde. En eert uw vader, die u zoo lief heeft, al kan hij ook geen moeder voor u wezen. Dit is de beste hulde, die gij der nagedachtenis uwer moeder brengen kunt.

o Het is zoo zalig, ouders te bezitten, van wie wij weten, dat zij ons hartelijk liefhebben. Maar nog zaliger is het, daar binnen een stem te vernemen: gij hebt uwe ouders lief! gij zijt hun vreugd en hun roem!

Kinderen! streeft naar dat voorrecht, en bidt God, dat Hij u daartoe helpe. Want

hoe ontzettend het schouwspel bij Gibeon ook was van die moeder bij de lijken harer kinderen, ik ken een tooneel, dat nog ontzettender is. Het is dat van een kind, bij het lijk zijner ouders de handen wringende en in wanhoop uitroepende: ik heb mijn ouders verdriet aangedaan! Ware ik anders geweest, een beter, een gehoorzamer kind, zij zouden nooit zooveel tranen hebben gestort, zij zouden kalmer zijn gestorven! .... En daarvoor beware u de genadige God!

Ouderliefde, moederliefde! wij aanschouwen haar in RIZPA, de dochter van AJA. En inderdaad! met haar voor oogen mogen wij wel vragen: waar is een liefde, aan de moederliefde gelijk, een liefde zoo innig en teeder, zoo geduldig en opofferend, zoo volhardend en tot alles in staat! Neen, geen nauwer en vaster band op aarde, dan de band, waarmee het harte der moeder verbonden is aan haar kind. Een vriend kan ontrouw worden aan zijn vriend, wanneer het eigenbelang de vriendschap verdringt in

zijn binnenste. De man kan vrouw en kinderen vergeten, wanneer hij toegeeft aan een zondigen hartstocht of drift. Maar kan een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermt over den zoon van haar schoot? kan een moeder ontrouw worden aan haar kind, het kind, dat zij liefheeft als den appel harer oogen? Moeders! zoudt gij dat kunnen?

Maar zoo neen, laat dan ook uw liefde een zuivere, een heilige, een waarachtig christelijke liefde zijn, een liefde, door wijsheid bestuurd, door godsdienst geheiligd, een liefde, waardoor het wezenlijk welzijn van uw kinderen bevorderd wordt. Is ze dat bij u? Ach, mijn hart wordt week, wanneer ik er aan denk, wat sommige ouders, ook sommige moeders doen met de kinderen, die God aan hun zorg toevertrouwde. En als ik dan verder naga, wat de vrucht van zulk een opvoeding zal wezen, dan zou ik tranen kunnen storten als waterbeken, indien de Heer mij niet zeide: sta op en getuig tegen de zonde van uw tijd!

o Neen, ik acht het niet gering, wat er vooral ook in onze dagen in 't belang van de jeugd bedacht en gedaan wordt. Ik stel er prijs op. Ik ben er dankbaar voor. Maar dit heb ik tegen onzen tijd, dat onder de vele dingen, die nuttig zijn, het allernoodigste wordt verwaarloosd. Dit heb ik tegen onzen tijd, dat men meer bedacht is, om de jeugd voor de wereld op te voeden dan voor den Heer; in de wereld te doen schitteren dan in het rijk van waarheid en gerechtigheid; naar de wereld rijk te maken dan rijk in geloof en in liefde. Maar gelooft gij dan waarlijk, ouders! dat men op deze wijs toont, zijne kinderen waarachtig lief te hebben?

Komaan, ik stel mij voor, dat zij alles weten, wat zij voor de wereld van noode hebben. Maar weten zij dan ook genoeg, om er het leven meê in te gaan, het leven met al zijn moeite en strijd? -Genoeg, niet slechts om een maatschappelijke betrekking, maar ook het levenskruis op zich te nemen? genoeg, niet slechts om verschillende men-

schelijke talen, maar ook de sprake Gods te verstaan? genoeg, niet slechts om te weten, hoe ze rijk, maar ook hoe ze waarlijk gelukkig zullen worden? Arme jeugd! wanneer gij niets meer in de wereld meêbrengt dan dat! Een zee van hartstochten bruischt in uw binnenste, en - gij hebt geen licht boven u, dat u voor dwalen behoeden kan. Een maalstroom van genietingen trekt u aan, en - gij hebt geen grond beneden u, waarin gij veilig kunt ankeren. Een weg vol bergen en steilten ligt vóór u, en - gij hebt geen staf in de hand, die u voor bezwijken bewaren kan.

En zóó zendt gij hen de wereld in, ouders, die zegt, dat gij uwe kinderen liefhebt! Maar dan is het ook uwe schuld, wanneer zij vroeg of laat op de levenszee schipbreuk lijden. Dan is het ook uwe schuld, wanneer die teedere plant straks door de stormen wordt neêrgeworpen. Dan is het ook uwe schuld, wanneer uwe kinderen straks geen hooger beginsel kennen dan zelfzucht, geen hooger doel dan hun eigenbelang, geen

hooger bestemming dan om het goed in de wereld te hebben.

En zoo zijt gij het dan óók, die de ongodsdienstigheid van de jeugd bevordert, het ongeloof van onzen tijd in de hand werkt, het rijk van waarheid en gerechtigheid ondermijnt.

o Bij het heil uwer zielen, bij het heil uwer kinderen! zoekt hun dan wat beters te geven.

Vaders! weest de vrienden, de vertrouwden van uwe zonen. Omdat er geen vertrouwen tusschen ouders en kinderen is, gaat zoo menig kind zijn eigenen weg, doolt zoo menig zoon af op paden, die ten verderve voeren.

Moeders! weest de vriendinnen, de beste vriendinnen van uwe dochters. Omdat er zoovele moeders zijn, die hare dochters in niet veel meer onderrichten dan hoe zij zich in de zamenleving te gedragen hebben, hoe ze zitten moeten, en hoe ze spreken moeten, en hoe ze loopen moeten en zoo, daarom zijn er ook zoo vele dochters, die, als het er op aankomt, schier voor alles ongeschikt

bevonden worden, behalve om te zitten en te spreken en te loopen langs de straten.

Neen, glimlacht niet. De zaak is er te ernstig voor. Bidt liever, dat gij getrouw moogt zijn, gelijk christelijke vaders en moeders moeten wezen. Want ziet wederom, hoe ontzettend het schouwspel bij Gibeon ook was van die moeder bij de lijken harer kinderen: ik ken een tooneel, dat nog ontzettender is. Het is dat van een moeder of een vader, die bij de gedachte aan het verderf, waarin hun kind zich stortte, zich zelven verwijten moet: dat heb ik gedaan! Ik heb mijn kind ongelukkig gemaakt. Ware ik een beter vader, een betere moeder geweest, 't zou nooit zoo ver met mijn kind zijn gekomen!... En ook daarvoor moge God u bewaren!

Nog eens, wij hebben in RIZPA de liefde eener moeder gezien; en wij erkenden het: geen liefde op aarde, die de moederliefde te boven gaat.

Toch ken ik een liefde, die nog reiner, nog teederder, nog getrouwer, nog machtiger is dan deze.

Vraagt gij, welke?

De liefde van God.

Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermt over den zoon van haren schoot? Al kon die ook vergeten, Ik zal u niet vergeten, spreekt de Heer, de Almachtige. (Jes. 49: 15).

Liefelijk Godswoord, begeerlijker dan goud en zoeter dan honig! Liefelijk Godswoord, waarvan wij de waarde en heerlijkheid leeren kennen door het geloof in JEZUS CHRISTUS, in wien de liefde Gods op 't heerlijkst is geopenbaard!

Wat zegt gij dan, o Jakob! en wat spreekt gij, o Israël! mijn weg is voor den Heer verborgen, en mijn recht gaat van mijnen God voorbij! Heft 't oog omhoog, al werdt gij ook door allen vergeten, Hij zal u niet vergeten.

Wat klaagt gij dan, treurende Christen! dat uw pad zoo eenzaam is, dat gij zoo

alleen op de wereld staat, dat gij niemand hebt, voor wien gij uw hart eens kunt uitstorten! Heft 't oog omhoog! al was er geen schepsel, dat naar u luisterde, Hij zal u niet vergeten.

Wat zucht ge dan, bezorgde broeder of zuster! is de last zoo zwaar? is het kruis zoo drukkend? is de toekomst zoo donker? Heft 't oog omhoog! hebt gij het niet gehoord, dat de Heer de eeuwige God is, de schepper van de einden der aarde? al dreigen moed en kracht u te ontzinken, Hij zal u niet vergeten.

O, zalig hij, die in dit leven dien God zijn God, dien Vader zijn Vader noemen mag! Een moeder kan vermoeid worden: maar de Heer wordt nimmer moede of mat. Een moeder kan door slaap bevangen worden: maar Israels wachter sluimert niet. Een moeder kan verzwakken en sterven: maar de Heer leeft in eeuwigheid. Ja, wat vermag zelfs de beste moeder, waar het onze hoogste, dringendste behoeften geldt? Kan zij waren vrede, blijvenden troost, eeu-

wig leven aan onze zielen geven? Maar wat geen moeder kan, dat kan de Heer. Zijne liefde is meer dan moederliefde, Hij kan ons gelukkig maken voor een eeuwigheid.

Zoo dan, laat ons dankbaar zijn, dat God ons een moeder gaf; maar dankbaar bovenal, dat wij in CHRISTUS God onzen Vader mogen noemen. Zijn kinderen te zijn, zij onze hoogste eer, onze hoogste zaligheid, ons hoogste streven.

Bij M. WIJT & ZONEN, Drukkers van het Nederlandsch
Zendinggenootschap worden ook uitgegeven de
volgende Kleine Stukjes:

	Cents.		Cents.
1. Evang. herin. aan zieken	10	29. Jezus, de geneesmeester van zieken	10
2. Over het nuttig kerkgaan	07½	30. Evangelische herinneringen aan oude lieden	15
3. Over h. doen van belijdenis	07½	31. Verz. van leerzame brieven en opwekkende verhalen	12½
4. Een woord voor menschen, die niet ter kerk kunn. gaan	07½	32. Opw. tot weltevredenheid	12½
5. Het Christend. beschaamd door Heidenen	10	33. Een g. woord aan Christenouders over de opvoeding	15
6. Evangelische herinneringen aan bedroefden	15	34. Franke, de kracht des gel.	12½
7. Evangelische herinneringen aan vaders en moeders	15	35. Schets van het leven van Afrikaner	07½
8. Een woord aan vaders en moeders over den Doop	03	36. Waarschuwing tegen het kwaadspreken	07½
9. Over het allerbeste Boek	07½	37. Iets over de zelfkennis	15
10. Onderw. over h. Bijbellezen	20	38. Een woord v. onderrigt en troost in sterfhuizen	20
11. Het leven v. den Heer Jezus	17½	39. Men doet niet wat men kan	12½
12. Iets over het Avondmaal	12½	40. Christelijke onderrigt. tot moed en hope	15
13. Opwekk. tot de huisselijke Godsdienst	12½	41. Waarom word ik niet beter?	17½
14. Zamenspr. tuss. drie vrienden over de Wedergeboorte	07½	42. Wie zijn hier op aarde de gelukkigste menschen?	15
15. Het leven v. William Kelly	10	43. Gedenk te sterven	15
16. Drie zamenspr. tusschen een' Leeraar en een' linnism.	10	44. Het voorbidd. een pligt der christelijke liefde	12½
17. Het dorp Eerenhoef	20	45. Opw. tot getrouwe deelneming in het Maandel. Geb.	17
18. Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	12½	46. Troostw. voor Christenen in alle wederwaardigheden	15
19. Waarsch. tegen de ontucht	—	47. Bijbelsch leesb. v. zieken	15
20. Iets v. herstelden u. krankh.	12½	48. Iets uit het leven van Felix Neff, Pred. der Waldenzen	20
21. Iets voor gevangenen	25	49. Het geloof in den Heer Jezus Christus, naar Joh. VI.	20
22. Geschenk der christ. liefde voor kinderen	20	50. De christelijke oefenschool	20
23. Geschenk voor lidmaten der christelijke kerk	15	51. De goede Herder	17½
24. Heb ik wel genoeg voor de eeuwigheid?	12½	52. Bijbelsch onderwijs over 's menschen bekeering	17½
25. Tweede geschenk der christelijke liefde voor kinderen	15	53. Genade en pligt	17½
26. Voor dienstboden	17½	54. Gesch. aan allen, die Gods woord mogen hooren	17½
27. Over de feesten	12½		
28. Iets voor armen	07½		

	Cents		Cents.
55. De Zelfbeproeving.....	17½	81. Geef ons heden ons dage- lijkch brood	12½
56. Het wandelen als kinderen des lichts	17½	82. Uitwendige godsdienstigh. zonder godsd. des harten .	12½
57. Het beste voorbeeld	17½	83. Het vertrouwen op God..	12½
58. Iets over het geweten.....	17½	84. De oudste p-alm.....	12½
59. Christel. godsvrucht geen dweperij	17½	85. Gebedsverhooring	12½
60. Het leven van Joh. Eliot ..	17½	86. Zelfverloochening.....	12½
61. Een woord over onzen gees- telijken wasdom	12½	87. De hooge, alles te boven gaande waarde der liefde..	15
62. De Christen	15	88. Drie eischen des christe- lijken levens.....	10
63. Aanprijzing van een god- vruchtig huiselijk leven...	15	89. Niet in tel.	7½
64. Herin. van een dorpsleeraar	12½	90. Onze aardsche levenstaak.	10
65. Wenken omtrent het gebrek aan schuldgevoel	15	91. Nalatigheid ..	10
66. Handl. tot de algem. kaart der christ. zendingsposten.	30	92. Bethanië.....	12½
67. De wederzijdsche pligten in het christelijk leven.....	17½	93. Een deksel op het hart..	10
68. De ware vooruitgang.....	10	94. Een Nieuwe Zendingkaart.	40
69. Gods hoogheid en der men- schen geringheid.....	10	95. Een Zendingfeest in de Heidenwereld.....	10
70. Hoe wil de Heer dat zijne discipelenomtrent Hem zul- len gezind zijn en handelen	10	96. Zaligheid.....	10
71. Godsdienstigheid uit nood.	10	97. God, onze Heilige Vader... 12½	
72. Bidt zonder ophouden....	12½	98. Gods lankmoed. ons behoud	7½
73. Het beste Avondmaalskleed	12½	99. De pserl van groots waarde.	7½
74. Daniël	20	100. Leef ik als een christen?	7½
75. De beste fakkel.....	10	101. Terugbl. van eene Zendingz.	7½
76. De vriendschap der wereld	08	102. Een werk Gods.....	10
77. Wat doet men voor Israël?.	12½	103. Uit de gesch. van een Gezang	7½
78. Maria, de moeder d. Heeren	17½	104. Christend. op de Sandw -Eil.	10
79. De levensav. v. vad. Jacob.	12½	105. Tweedracht over Jezus ...	7½
80. Het liefhebb. der verschij- ning van Christus.....	09	106. Nederl. Oost-Indie en het Ned. Zendinggenootschap	45
		107. Saul, een treurig beeld v.d. ontwikkelingsgang der zonde	10
		108. Ned. Oost-Indie en het Ned. Zendinggen. 2e st., 1e ged.	10